

Vores, hele livet

Af Claus Hjortdal, formand for Skolelederforeningen

Det er her Kloge Åge møder Klodshans. Folkeskolen er landets vigtigste samfundsdannende institution. Det skal den også være fremover, så vi sikrer et Danmark med et stærkt fællesskab. Men de senere år er andelen af de, der fravælger folkeskolen, stigende. Den udvikling skal vendes.

Folkeskolen bygger på retten til skoletilbud for alle børn uanset deres baggrund. Den er en grundpille i det danske samfund, som spejler befolkningen og måden, vi indretter os på, og som skaber fundamentet for et demokratisk Danmark med en høj grad af fællesskab og sammenhængskraft. Det er også værd at bemærke, at siden folkeskolen for 200 år siden begyndte at tage form, har den på tværs af politiske, økonomiske og andre skel nydt bred opbakning. Det viser mange undersøgelser.

Folkeskolen er en overlevelsedygtig størrelse. På trods af institutionens fremskredne alder har den gennemgået store ændringer. Som regel til det bedre, i hvert fald kan man ikke påstå, at tingene står stille. Som den store folkeskolereform er udtryk for, bliver der i disse år igen lavet meget om med fokus på at øge elevernes faglighed, styrke læringen med flere timer, men også på nye måder at lære på, så flest mulige elever får udbytte. Og så implementerer vi oveni skolereformen både en inklusionsreform, en arbejdstidsreform og en strukturreform.

For at tage omstruktureringerne først, er der sammenlagt og lukket så mange folkeskoler, at der i dag er væsentlig færre lærere og ledere i folkeskolen. Og at skolereformen skulle betales med en ny arbejdstidsaftale for lærerne har været ødelæggende for arbejdsmiljøet. Dertil kommer, at ændringen af specialundervisningen, så flere børn går i almenskolen end i specialtilbud, er noget der fylder meget, selv om skolerne er godt på vej. Så når man ser på alle disse ændringer, krav og nærmest krigsførelse, er det et fantastisk arbejde, der er udført på landets skoler.

Men overordnet set er folkeskolen presset disse år. Det gælder langt de fleste steder også økonomisk. Så det undgår ikke at få betydning for, hvordan elever, forældre, ansatte og omverdenen oplever, at det går på skolerne. Siden reformens start for lidt over to år siden har der været meget debat frem og tilbage, og der har været rejst tvivl, om det går den rigtige vej: Sker der det kvalitetsløft, som der stillet i udsigt om, at børnene skulle lære mere og trives bedre?

Reformen har været udsat for så meget kritik både inde- og udefra, at vi på skolerne har haft travlt med at afværge den utryghed, der har været. Derfor har jeg flere gange været ude med budskabet om, at en så stor reform tager tid at implementere og endnu længere tid, før man kan vurdere resultaterne. Det er ikke kun noget, vi som professionelle og ansatte mener. Det siger samtlige forskere og praktikere, også uden for landet, hvor man gennemfører tilsvarende store skolereformer. Så når vi herhjemme har haft så vanskelige vilkår i opstarten og en økonomi, der ikke hænger sammen, tager det tid.

Alligevel kan vi spore, at de forandringer, der er sat i gang, virker, og at der er fremskridt. Hvor reformen første år bød på en del problemer, lykkedes det sidste år til en vis grad at konsolidere den. Gennemførelsen af undervisningen går bedre, der er mere ro i timerne, sygefraværet er faldende og elevernes trivsel er øget. Det er mere tydeligt, at der er skabt retning. Og jeg vil påstå, at vi er trods alt er nået så langt, at det er på tide, at vi alle kan få et positivt syn på fremtiden igen.

Så alt er fryd og gammen? Nej selvfølgelig ikke. Som nævnt er systemet presset på opgaver, tid og resurser. Så der er fortsat brug for kontante politiske prioriteringer for, at skolereformen og de andre store ændringer lander på benene. Men. Når det så er sagt, sker der en meget bekymrende udvikling på et andet parameter, som kan få store konsekvenser for vores fælles skoletilbud og samfundet: Andelen af forældre som fravælger folkeskolen i forhold til deres barns skolegang er stigende.

De tørre tal fortæller, at hvor 88 % af grundskoleeleverne i år 2000 gik i folkeskole, er det i dag faldet til 82 %. Og fremskrivninger tyder på at tendensen fortsætter. I en del kommuner kan det skyldes nedlæggelser af mindre, lokale folkeskoler. Men desværre er det nok også på baggrund af den usikkerhed,

der kan opstå blandt forældre og i befolkningen, når så mange forandringer sker på én gang. Hvor om alting er, så har de konkrete fra- og tilvalg betydning for stoltheden på og tilliden til folkeskolen.

Vi må dykke ned i, hvorfor udviklingen har taget den drejning. Jeg vil opfordre forskere og kandidatstuderende til at få undersøgt facts om det stigende fravalg af folkeskolen. Det arbejde tager Skolelederforeningen gerne del i. Men der er også brug for at stoppe den negative historiefortælling og i stedet samles om igen at få talt den folkeskole op, som vi ved er vigtig for sammenhængskraften. Hvis udviklingen fortsætter med et fravalg af folkeskolen, mister vi et særdeles vigtigt fælles referencepunkt for vores borgere, som ikke kun er for skolen, men for livet.

Folkeskolen kan noget unikt i form af at skabe gode, sociale, dygtige og livsduelige borgere i et mangfoldigt samfund. Det uden at kaste vrag på andre skoleformer, for det er vigtigt med alternativer, så folkeskolen ikke lukker sig om sig selv. Men der skal være en fornuftig balance, og den må ikke rykkes for meget, så folkeskolen ikke længere er det naturlige første valg. Folkeskolen skal fortsat være den vigtigste kulturbærende og samfundsdannende institution i landet, hvor tolerance og frisind går hånd-i-hånd med faglig styrke og viljen til at hele tiden at matche de udfordringer, der er.

Vi står ved en skillevej. Udviklingen skal vendes, og det er nu, der skal handles. Det skal være naturligt at vælge folkeskolen til, og andelen af børn, der indskrives i folkeskolen, skal øges. Der er brug for at fortælle om folkeskolens styrkesider, de fremskridt og de succeser, der sker på de enkelte skoler. Og vi skal i dialog. Primært med de forældre, der skal vælge folkeskolen til ved indskrivningen af deres børn, så de beslutter sig på et oplyst grundlag. Men også bredt med venner, bekendte, familie, kollegaer...

Skolelederforeningen vil samle alle, som vil tage ejerskab til folkeskolen. Vi har derfor sendt invitationer ud til repræsentanter for eleverne, forældrene, de ansatte, chefer, forvaltning, organisationer og virksomheder om at gå med og sammen danne en alliance for folkeskolen. Vi håber, at initiativet bliver understøttet lands- og lokalpolitisk. Og så vil vi ikke mindst arbejde på, at familien Danmark bakker op. Så alle input og idéer er velkomne! Folkeskolen er vores skole, hele livet.